

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 110 (1997)

Artikel: Terms marcants : l'onn da rapport è stà in onn d'impurtanza spieziala per la Rumantschia
Autor: [s.n.]
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-236296>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 05.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Terms marcants

L'onn da rapport è stà in onn d'impurtanza speziala per la Rumantschia.

Ils 10 da mars ha il pievel svizzer acceptà la revisiun da l'artitgel da linguas en la constituziun federala, l'art. 116 CF, e quai cun 76% da las vuschs. Stupents resultats ha la revisiun cuntanschì en il Grischun central, en la Val Müstair, l'Engiadina bassa, l'Engiadin'ota ed a Cuira. En vista a las activitads dal „Comité per combatter igl artechel da lungatg“ è era il resultat en Surselva cun 68.5% legraivel. Il nov artitgel oblihescha la confederaziun ed ils chantuns da promover la chapient-scha ed ils barats tranter las cuminanzas linguisticas ed el dat al rumantsch il status da lingua uffiziala da la confederaziun en ses contacts cun persunas ed instituziuns rumantschas. Er sche l'artitgel mussa vigur cumplaina pir cun la lescha federala davart las linguas uffizialas, ha il bun resultat tuttina gia uss effects positivs. Il pievel svizzer ha documentà sia voluntad per ina Svizra multilingua e per il rumantsch. Da vart da las autoritads federalas, da l'administraziun ed er dad organisaziuns ed instituziuns privatas pudain nus constatar ina nova sensibilisaziun ed in nov engaschament.

Ils 2 da fanadur ha la regenza grischuna prendì ina decisiun istorica davart il rumantsch grischun. *„Sch'il chantun sa drizza a l'entira populaziun rumantscha, fa el adiever dal rumantsch grischun. Sch'il chantun sa drizza a regiuns (intschess idiomatics), a singulas vischnancas u a singulas burgaisas e singuls burgais, po el far diever dals idioms.“* Cun questa decisiun è il rumantsch grischun facticamain daventà linguatg uffizial dal chantun. Cun decisiun dals 17 da dec. èn las directives davart la translaziun da texts uffizials en rumantsch vegnidas adattadas a questa decisiun. A partir dal 1. da schaner 1997 succedan translaziuns da texts d'impurtanza per l'entir chantun Grischun en rumantsch grischun. Ils idioms restan linguatgs da scola. Dentant: *„Fin la fin da la scola populara duain vegnir elavuradas infurmaziuns e tschertas enconuschientschas passivas davart il rumantsch grischun.“* La supranza da la Lia rumantscha ha chapient-scha per il proceder precaut da la regenza en connex cun la scola, era sche la retschertga represchentativa mussa gist per las scolas ina grond'acceptanza. Sch'il rumantsch grischun vegn duvrà adina dapli en las administraziuns centralas, sto el la finala er avair access en scola.

Ils 23 da matg ha il cussegl grond decidì la contribuziun per l'Agentura da novitads rumantscha. Ils 7 da zercladur è vegnida constituida la fundaziun che duai realisar quest'agentura. Malgrà difficultads èn las preparativas progredidas fin il december uschè lunsch, che l'agentura po cumenzar cun sias lavurs l'entschatta dal 1997.

Ils 5 da november ha la Gasser Media SA communitgà sia intenziun definitiva dad edir La Quotidiana a partir dal schaner 1997. Cun quest project vegn in vegl postulat rumantsch realisà. La LR n'ha mai vulì daventar editura da gasettas, ella ha dentant adina – ed ils ultims onns cun intensità e cun projects concrets – punctuà ch'ina quotidiana è realisabla e ch'ella è indispensabla per la derasaziun e l'innovaziun dal linguatg. La LR giavischa al project prosperità e spera che tut las forzas possian vegnir unidas per garantir a La Quotidiana in avegnir.

1996 è era l'onn dals reglaments per l'adiever uffizial da linguatg sin plaun communal. Sunter la lavur da pionier en Val Müstair ed en Engiadina han vischnancas da la Surselva imità l'exempel. Er en Surmeir èn las discussiuns per francar il diever dal rumantsch sin plaun communal vegnidas iniziadas.

Durant l'entir onn han activitads festivas fructifitgà la lavur. La Romania ha festivà ses 100 onns d'existenza, l'Uniun rumantscha da Surmeir ils 75 onns, l'Uniun da scripturas e scripturs rumantschs e la Cuminanza rumantscha da radio e televisiun lur 50 onns. Ellas han fatg quai cun publicaziuns festivas, cun occurrenzias spezialas, dentant era cun discussiuns e reflexiuns davart l'avegnir. Las perspectivas èn favuravlas. Concepts èn avant maun e la populaziun, era la giuventetgna, demussa interess ed engaschament.

Cun la fin da l'onn prenda Chasper Pult cumià suenter 5 onns sco president da la LR. El daventa manader dal „Centro culturale svizzero“ da la Pro Helvetia a Milaun. La supranza engrazia a Chasper Pult per la forza, la creatività e la gronda cumpetenza comunicativa ch'el ha mess a disposiziun a la LR sco president. Ella giavischa ad el tut il bun en ses nov uffizi. Al nov president Jost Falett dat la supranza in cordial bainvegni.

La lavur, documentada en quest rapport, vegn decidida dals organs, per la pli gronda part vegn ella dentant realisada da las collavuraturas e dals collavurats da la LR.

Grazia fitg a tuttas e tuts.

Supranza LR